

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Autor: Tadeusz Śmigielski

Data: 27 września 2017

Rolnicy z krajów Unii Europejskiej posiadający gospodarstwa na terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania są objęci specjalnym systemem dopłat. Dodatkowe płatności mają zrekompensować straty związane z trudniejszymi warunkami prowadzenia produkcji rolniczej. W jaki sposób wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wpływa na zaliczenie obszaru gospodarstwa do strefy ONW ?

Przy zakwalifikowaniu gospodarstwa do strefy ONW pod uwagę branych było do tej pory kilka istotnych czynników. Składały się one na tzw. wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Spis treści

- [Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej a ONW](#)
- [Tereny ONW](#)
- [Strefy ONW](#)
- [Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej](#)
- [Czynniki składowe WWRPP](#)
- [Nowe zasady ONW](#)
- [WCPT – nowy, dodatkowy wskaźnik kwalifikujący do płatności](#)
- [Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej przechodzi do historii](#)

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej a ONW

Wskaźnik został opracowany w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach a służy do wyceny jakości terenów użytkowanych rolniczo. Odgrywa on decydujące znaczenie przy zakwalifikowaniu terenu gospodarstw do strefy obszarów o **niekorzystnych warunkach gospodarowania**. Dlaczego jest on tak bardzo ważny? Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni

produkcyjnej, a właściwie jego wartość, kwalifikuje bądź nie gospodarstwo do dodatkowej subwencji. Dopłaty mają zrekompensować rolnikom straty wynikające z prowadzenia produkcji rolniczej na terenach ją utrudniających oraz zachęcić ich do modernizacji gospodarstw a nawet szukania działalności pozarolniczej.

Tereny ONW

Zaliczenie gospodarstw do terenów ONW wiąże się z dodatkowymi płatnościami, które są instrumentem wsparcia finansowego. Ostatecznym efektem tej pomocy jest utrzymanie żywotności wsi i zachowanie jej bioróżnorodności. Płatności nie są jednolite i zależą od strefy, do której zaliczono obszar gospodarstwa. W chwili obecnej stawki płatności ONW według ARiMR przedstawiają się następująco:

- ONW typ górski – odpowiednio 320 zł/ha(kontynuacja) i 450 zł/ha dla pozostałych;
- ONW typ nizinny I – 179 zł/ha;
- ONW typ nizinny II – 264 zł/ha;
- ONW typ specyficzny – 264 zł/ha.

Z płatności ONW korzysta w kraju około 700 tys. gospodarstw rolnych.

Strefy ONW

W zależności od miejsca występowania, strefy ONW podzielono na trzy główne typy: górski, nizinny, specyficzny.

- **Typ górski.** Do obszarów górskich zaliczono gminy i obręby ewidencyjne, w których powyżej 50% użytków rolnych leży na wysokości przekraczającej 500 m n. p. m. Wzięte są tu pod uwagę ograniczone możliwości użytkowania gruntów związane ze wzrostem kosztów produkcji.
- **Typ nizinny.** Obejmuje tereny o niskiej produktywności, trudne w uprawie, przeznaczone do ekstensywnej hodowli zwierząt. To również tereny zagrożone, ze względu na swoją specyfikę, wyludnieniem.
- **Typ specyficzny.** Dotyczy on gmin i obrębów ewidencyjnych, których powierzchnia powyżej 50% użytków rolnych położona jest na wysokości ponad 350 m n.p.m. Bierze się tu również pod uwagę rozdrobnienie gospodarstw, niekorzystną rzeźbę terenu, przy jednoczesnym docenieniu walorów turystycznych i krajobrazowych.

Obszary podgórskie pow. 350 m n.p.m. (fot. T. Śmigielski)

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W chwili obecnej na wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej składają się cztery czynniki składowe, tj. jakość gleby, klimat, rzeźba terenu, stosunki wodne. Do poszczególnych elementów zostały przyporządkowane parametry, którym przypisane są punkty. Wartość produkcyjna gruntów jest sumą punktów przyznaną poszczególnym czynnikom i stanowi podstawę do zakwalifikowania danego obszaru do płatności ONW. Dodatkowymi kryteriami są: **gęstość zaludnienia na kilometr kwadratowy** – dotyczy to gmin o zaludnieniu poniżej 75 osób na kilometr kwadratowy oraz **odsetek ludności w gospodarstwach rolnych**.

Płytką głębokość uкорzenia (fot. IUNG Puławy)

Czynniki składowe WWRPP

Jakość gleby jest najważniejszym czynnikiem wchodzącym w skład WWRPP. Wieloletnie badania

pozwołyły stworzyć mapy **glebowo-rolnicze** dostarczające informacji o przydatności rolniczej gleb i ich właściwościach. Najistotniejszą rolę odgrywa tu wskaźnik jakości gleby, który przyznaje 18 punktów za gleby najłabsze a 95 punktów glebom najbardziej urodzajnym.

Klimat. Ten wskaźnik kształtowany jest przy pomocy pomiarów temperatury, opadów, nasłonecznienia. Pod uwagę wzięto pomiary z kilkudziesięciu stacji meteorologicznych w całym kraju. Jego wartość zawarta jest między 1 a 15 punktami.

Rzeźba terenu. Oceniana jest w skali od 1 do 5 punktów a uwzględnia takie parametry jak wysokość nad poziom morza, ukształtowanie terenu. Wyróżniono kilka rodzajów ukształtowania terenu, takich jak np. równinny, pagórkowaty, pofałdowany, górski i inne.

Stosunki wodne. Są one określone przez wskaźnik stosunków wodnych z wyceną do 5 punktów. Wskaźnik uwzględnia stopień uwilgotnienia, zdolności retencyjne gleby (zdolność gromadzenia i przetrzymywania wody) oraz występowanie wód gruntowych.

Średnia wskaźnika dla Polski wynosi 66,6 punktu.

Mapa pokazująca występowanie gleb lekkich kwalifikujących do ONW (fot. IUNG Puławy)

Nowe zasady ONW

Do 2018 roku kraje członkowskie UE zostały zobowiązane do wyznaczenia terenów ONW w oparciu o nowe zasady. Pominięte zostały kryteria demograficzne i wyznaczono kategorie obszarów, które będą objęte płatnościami. Są to:

- obszary górskie (jak dotychczas powyżej 500 m n.p.m.);
- obszary inne niż obszary górskie, charakteryzujące się znaczącymi ograniczeniami naturalnymi (obszary podgórskie powyżej 350 m n.p.m.)
- inne obszary charakteryzujące się szczególnymi ograniczeniami.

W Polsce czynnikami decydującymi o zakwalifikowaniu obszarów do ONW będą:

- **tekstura gleby** – (układ gleby) sposób ułożenia względem siebie poszczególnych ziarn i agregatów oraz rodzaj porowatości, wyróżnia się układy luźny, pulchny, zwięzły, zbity;
- **uziarnienie** – stopień rozdrobnienia, ze wzrostem rozdrobnienia polepszają się właściwości chemiczne gleby a pogarszają właściwości fizyczne, zwięzłość gleby;
- **odczyn gleby** – stężenie jonów wodorowych w glebie wyznaczone wskaźnikiem pH

Trzeba mieć na uwadze, że aby obręb lub gmina zostały zakwalifikowane do płatności, aż 60% ich obszaru musi spełniać nowe kryteria wyznaczone przez KE. Ewentualne utracone płatności ONW na niektórych obszarach mają być rekompensowane działaniami w ramach PROW.

Nowym elementem przyznawania płatności ONW jest ochrona linii brzegowej (fot. T. Śmigielski)

WCPT – nowy, dodatkowy wskaźnik kwalifikujący do płatności

Wskaźnik Cenności Przyrodniczo-Turystycznej to nowa propozycja dla niektórych obszarów mogących zostać zakwalifikowanych do płatności ze względu na ograniczenia związane z zachowaniem środowiska, potencjału turystycznego lub utrzymania terenów wiejskich. Do płatności będzie można zakwalifikować również tereny, na których niezbędna jest kontynuacja gospodarowania związana z ochroną linii brzegowej. Płatnościami może być objęte 10% powierzchni kraju. – *Wskaźnik cenności, jako kryterium wydzielenia, ONW specyficznych może zrekompensować ryzyko ograniczenia płatności w regionach, które uprzednio kwalifikowały się głównie z uwagi na niską gęstość zaludnienia* – informuje dr Grzegorz Siebielec z IUNG w Puławach.

Nadmierna kamienistość gleb (fot. IUNG Puławy)

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej przechodzi do historii

– *Wykonane przez nas prace związane z wyznaczeniem obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania według nowych kryteriów zostały przekazane do MRiRW. Komisja Europejska chcąc ujednoczyć kryteria zakwalifikowania terenów do ONW we wszystkich krajach członkowskich zaproponowała nowe wskaźniki. Na ich podstawie nasz Instytut dokonał weryfikacji obszarów spełniających wymagane kryteria, opracowując mapy glebowo-rolnicze będące podstawą do przyznawania ONW* – mówi dr Grzegorz Siebielec, kierownik Zakładu

Gleboznawstwa Erozji i Ochrony Gruntów w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Jesienią Komisja Europejska przyjmie raport dotyczący wydzieleń obszarów kwalifikujących się do ONW.